

KUNSTEN AT UNDERVISE I KUNST

Århus Kunstakademi -
Kunstdidaktik i en folkeoplysende ramme

BAGGRUND

Århus Kunstakademi har gennemført en undersøgelse af den kunstdidaktiske tilgang, der er på stedet, samt den måde vi i dag samarbejder og organiserer os på. Det bagvedliggende ønske var at komme et spadestik dybere i forståelsen af egne processer, skabe mulighed for udvikling og intern refleksion i organisationen. Målet var at sikre en udvikling i det fortsatte arbejde med at være et mangfoldigt og kunstnerisk udviklende undervisnings-tilbud på et højt niveau.

Undersøgelsen er baseret på observationer på både den åbne fireårige uddannelse og på et bredt udvalg af kurser. Derudover har der været fokusgruppeinterviews med undervisere og deltagere fra den fireårige uddannelse og de kortere kurser.

Resultatet af undersøgelsen er her samlet som inspiration og fortælling til andre kunstuddannelser, folkeoplysende foreninger og andre, som måtte finde arbejdet interessant.

Når vi taler om didaktik, taler vi om måden at tilrettelægge og gennemføre undervisning på.

Vi ser læring og dannelse som altid værende situeret i rum og tid i den kultur, der er opstået i samspillet mellem mennesker samt mellem mennesker, genstande og rum. Denne undersøgelse er udarbejdet af kursus- og uddannelsesadministrator ved Århus Kunstakademi Katrine Hee og Cand. Pæd. i Didaktik - Materiel kultur Mette-Katrine Bistrup.

KUNSTEN AT UNDERVISE I KUNST

Århus Kunstakademi - Kunstdidaktik i en folkeoplysende ramme

En fri og åben kunstuddannelse i Aarhus
Århus Kunstakademis undervisning og didaktiske tilgang har fra starten været præget af tanken om en autonom kunst og en fri adgang til kunstundervisning.

Det er tanker, som i Danmark for første gang opstod i slutningen af 1800-tallet. Her gjorde nogle studerende, med Johan Rohde i spidsen, i 1882 oprør mod *Det kongelige Academie for de skønne Kunster i Kiøbenhavns* ensrettede og forældede syn på uddannelse af billedkunstnere. Johan Rohde stiftede sammen med en række ligesindede *Kunsternes frie Studieskoler*, som skulle være en fri og alternativ skole. Eleverne valgte selv deres undervisere, hvor samtidskunstnere med nye syn på billedkunsten kom til. De første var Frantz Schwartz, Laurits Tuxen og P.S. Krøyer. I 1885 kom Kristian Zahrtmann til som underviser, og hans navn er med tiden blevet synonym med skolen.

I 1960'erne startede atter en opposition til den traditionelle undervisning på *Det Kongelige Danske Kunstakademi*. Poul Gernes og Troels Andersen var initiativtagere til Eks-skolen, hvor eleverne underviste hinanden og selv valgte, hvad de ville undervises i. Frivillighed, eksperimenter og samarbejde mellem kunstnerne kendetegnede skolens strukturelle udgangspunkt.

Århus Kunstakademi opstod ligeledes i 1960 med nogle af de samme grundholdninger og tanker som Eks-skolen. Idegrundlaget var fra starten, at alle skulle have fri adgang til undervisning i billedkunst. Skolen hed i starten *Det Jyske Kunstakademi*.

Underviser John Sparre Christensen udtaler i forbindelse med den første elevudstilling i 1961: *Vi forsøger ikke at påvirke nogen, men følger gamle Zahrtmanns devise, at lærerens pligt er, at finde ud af, hvad eleven selv vil og at hjælpe til at udvikle dette.*

I 1964 kom det til en intern splid om skolens fortsatte virke. Resultatet var, at skolen blev delt i to, hvor *Det Jyske Kunstakademi* gik efter at blive et statsanerkendt kunstakademi, mens Århus Kunstakademi forblev en fri kunstskele, som med tiden fik et tilhørsforhold under Folkeoplysningsloven.

Skoleleder og underviser Kam Petersen udtalte i 1962, da kulturministeriets første tanker om et statsstøttet kunstakademi i Aarhus var på tale: *Vi fortsætter som fri kunstskele. Vi følger en anden linje end den gængse.*

I 1971 flyttede Århus Kunstakademi ind i de nuværende lokaler i Vestergade 29 og er

At blive bevidst om den kunst, der netop omhandler vores samtid, er med til at understøtte den livslange uformelle læring, som blandt andet kendetegner folkeoplysningen.

i dag fortsat kendetegnet ved at udbyde en fri og åben undervisning i kunst, kreativitet og kunsthåndværk.

Det kommer i dag til udtryk i et bredt udvalg af mere end 100 årlige kurser samt et fireårigt fortløbende kunstforløb, der alle er udbudt inden for folkeoplysende voksenundervisning.

Stedet spiller i dag en vigtig rolle for uddannelsen af kunstnere og kunsthåndværkere, og er, udover byens største arbejdsplads for billedkunstnere, en aktiv deltager i det aarhusianske kulturliv.

Underviseren som inspirator

På Århus Kunstakademi er underviserne uddannede billedkunstnere. Deres undervisning er primært båret af egne erfaringer og den undervisning, de selv har modtaget. Det betyder, at de i høj grad skal sætte sig selv i spil i en faglig kontekst, når de går ind i arbejdet med undervisningen og vejledningen af deltagerne. På baggrund af deres eget virke introducerer og underviser de deltagerne i teknikker og arbejdsmetoder. De igangsætter læreprocesser og øvelser i at være undersøgende, eksperimenterende og at se med nye øjne. Der arbejdes med at "tænke kunst" og opbygge en baggrundsviden om kunsthistorien og den aktuelle samtidskunst, så deltagerne kan positionere sig og finde deres individuelle ståsted og for nogle en selvstændig praksis.

At underviserne er udøvende kunstnere, oplever deltagerne som en værdi i forhold til undervisernes kendskab til at være i den

kunstneriske proces på godt og ondt. De kender udfordringerne og kan guide på vej. Den undersøgende og eksperimenterende tilgang til undervisning og læring, hvor dét at begå fejl, at være frustreret og modtagelig for kritik er nogle af drivkræfterne i den kunstneriske proces på Århus Kunstakademi.

Det, at underviserne står i og er en del af samtidskunsten netop nu, giver både en autenticitet og et indblik i et netværk af aktive kunstnere, som deltagerne ikke nødvendigvis selv har et kendskab til. At blive bevidst om den kunst, der netop omhandler vores samtid, er med til at understøtte den livslange uformelle læring, som blandt andet kendetegner folkeoplysningen.

En deltager udtaler: *Underviseren er et orakel, kommer med henvisninger, referencer til at arbejde videre. Det er frustrerende, fordi der er noget, hvor man ikke kan få hjælp, men selv skal finde frem til, hvad man skal.*

Deltagerne oplever at deres underviseres viden, inspiration og begejstring smitter af på dem. Der er en vilje til at lære og et højt engagement både hos deltagerne og underviserne.

Hver enkelt underviser står for at udarbejde eget undervisningsforløb og -materiale, for indhold samt formen af undervisningen. Det gælder, når de udvikler materiale til fællesprojekter, introducerer til specialteknikker, udarbejder stillede opgaver og står for fælles gennemgang i starten og slutningen af et forløb. Derudover tager de løbende individuelle samtaler og forholder sig til den enkelte deltager. Denne didaktiske tilgang

DEN FRIE UDDANNELSE

Som det eneste sted i Danmark tilbydes på Århus Kunstakademi en åben og fri kunstuddannelse med billedkunst som omdrejningspunkt. Her går hvert semester 80-85 deltagere på den fireårige åbne kunstuddannelse. Uddannelsen er åben for alle og består af to semestre på et Basisforløb, og seks semestre på en af Fagskolens fire afdelinger. Den keramiske afdeling på den fireårige åbne uddannelse er i dag den eneste mulighed for at få et indgående kendskab til det keramiske felt udover *Det Kongelige Kunstakademi* på Bornholm. Læs mere om den fireårige åbne uddannelse her: www.aaka.dk

KURSER

Århus Kunstakademi gennemfører mere end 100 kurser årligt. Alle har billedkunst og kunsthåndværk som udgangspunkt. De fleste hold er niveauopdelte, så der er hold til alle, hvad end man er nybegynder eller øvet. Læs mere om de mange kurser på: www.aakakurser.dk

Mangfoldigheden på Århus Kunstakademi ligger blandt andet i, at kunsten udfolder sig på forskellige niveauer. Der er deltagere, der følger et kursus i én sæson og andre, der kommer igen år efter år eller deltager på det fireårige forløb.

adskiller sig ikke så meget fra undervisningen på andre kunstneriske uddannelsesinstitutioner.

Der, hvor Århus Kunstakademi skiller sig ud, er blandt andet i fraværet af et pensum og kompetencegivende krav, der skal følges, og i den høje grad af frihed underviserne har i deres planlægning af undervisningen. Det høje faglige niveau er desuden funderet i, at underviserne er uddannede og udøvede billedkunstnere med respekt for fagtraditioner og håndværk som vigtige elementer i en kunstnerisk udvikling og dannelse.

Deltagerne

På Århus Kunstakademi er der plads til alle, hvilket går godt i spænd med den folkeoplysende ramme. I og med at det er en kunstskele, tiltrækker den hovedsageligt kunstinteresserede deltagere, der går efter en karriere indenfor kunst eller efter at prioritere, at kunstundervisning skal være deres fritidsinteresse.

Mangfoldigheden på Århus Kunstakademi ligger blandt andet i, at kunsten udfolder sig på forskellige niveauer. Der er deltagere, der følger et kursus i én sæson og andre, der kommer igen år efter år eller deltager på det fireårige forløb.

Deltagerne er unge såvel som modne mennesker med forskellige baggrunde, erfaringer og tilgange, hvilket er med til at skabe en udviklende dynamik.

At undervisningen er på et højt fagligt niveau, at alle deltagere prioriterer at bruge

meget tid og mange ressourcer på at forfølge et emne, der interesserer dem og at alle deltagere på Århus Kunstakademi er engagerede, med en stor interesse for at hjælpe og sparre med hinanden, er med til at skabe et udviklende kunstnerisk miljø.

Håndværk og fagtraditioner i en samtid

Håndværket, fagtraditionerne og den kunstfaglige tilgang er kendetegn ved undervisningen. Man står på skuldrene af nogen. Håndværket og den bagvedliggende forståelse af håndværket er en vigtig bestanddel i al undervisning på Århus Kunstakademi. Faglig viden følges ad med praksis, hvilket er med til at karakterisere den kunstdidaktiske forståelse og tilgang, som Århus Kunstakademi repræsenterer.

Undervisningen består af indføringen i samtidskunstneriske emner og temaer, grundlæggende introduktioner til kunstneriske teknikker, personlig vejledning og sparring, gruppekritik og praksisbaseret undervisning i forhold til såvel værker som kunstneriske teknikker. Suppleret af en teoretisk og kunsthistorisk viden skaber undervisningen en kontekstuel forståelse af egen praksis og kunstverdenen.

Når man kender de grundlæggende teknikker og har et kendskab til redskaber og materialer, kan man reflektere over egen proces, hvilket er med til at give afsæt til at eksperimentere.

At tænke kunst er et håndværk, den konceptuelle tilgang og designprocesser er

DEN FOLKEOPLYSENDE VOKSENUNDERVISNING

Formålet med den folkeoplysende voksenundervisning er at fremme demokratiforståelsen og aktivt medborgerskab, som her udmønter sig i at alle har en stemme. Med udgangspunkt i undervisningen øges deltageres almene og faglige indsigt og færdigheder, hvor kunsten på Århus Kunstakademi er omdrejningspunktet. Sigtet er at styrke den enkeltes evne og lyst til at deltage aktivt og engageret i samfundslivet. Den folkeoplysende voksenundervisning skal være åben for alle.

DE LØSE, FASTE MEDARBEJDERE

Århus Kunstakademi er en forening under folkeoplysningsloven, der har ansat mere end 60 forskellige medarbejdere. Det er en stor gruppe af forskellige fagligheder og tilknytningsgrader. 45-50 billedkunstnere er tilknyttet som undervisere, og fælles for dem alle er, at de er aktive, udøvende kunstnere og kunsthåndværkere med udstillinger i Danmark og internationalt.

De er alle timeansat og ansat i kortere perioder ad gangen. En stor del har været knyttet til arbejdspladsen gennem mange år, og Århus Kunstakademi er i dag byens største arbejdsplads for billedkunstnere. Som billedkunstner er man ofte ikke knyttet til et større kollegialt fællesskab og netværk. Netop denne mulighed forsøger Århus Kunstakademi at understøtte gennem den fælles arbejdsplads.

et håndværk, det undersøgende element, metoder til frembringelse af ting, den faglighed, hvormed man laver kunst er et håndværk. Begrebet håndværk har en bred forståelsesramme på Århus Kunstakademi.

På Århus Kunstakademi kommer man tæt på håndværk, materialer, teknikker og fagtraditioner og de klassiske discipliner, mødet mellem gamle og nye analoge og digitale måder at arbejde på. Man holder både fast i håndværket inden for de forskellige fag og kombinerer dem med nye teknologier og med samtiden.

Dialog, kritik og refleksion som didaktisk værktøj

Den dialogbaserede kritik er en vigtig hjørnesteen i undervisningen. På mange af de korte kurser afsluttes undervisningen med en fremlæggelse og gennemgang af dagens arbejde. Eksempelvis gennemgår deltagerne de færdige værker, når de tages ud af ovnen på keramikkurserne. Her er der mulighed for at se på og diskutere, hvad der er lykkedes, hvad der fungerer, og hvad man kan lære af processerne og resultatet.

På den åbne uddannelse har man ud over den daglige dialog også Boksen, som er et forum, der afholdes to gange pr. semester. Tre-fire deltagere på den åbne uddannelse stiller op med deres værker og får respons fra undervisere fra en anden afdeling end deres egen, fra de øvrige deltagere og fra en gæstekritiker udefra.

Boksen er et godt værktøj til både at sætte

gang i nye refleksioner og processer og understøtte de kreative, æstetiske læreprocesser, som er med til at udvikle den enkelte deltager.

Kombinationen af feedbacken fra underviserne og gæstekritikeren giver en meget professionel og bred tilbagemelding. Gennem præsentationen udvikler deltagerne refleksive og formidlingsmæssige kompetencer og bliver samtidig opmærksomme på, hvad der arbejdes med på de øvrige afdelinger.

En deltager udtaler: *Boksen er god, fordi man ligesom kommer rundt, og man får inspiration fra andre afdelinger og ser, hvordan man gør på maleri, hvordan man gør det i gasbeton....*

Dialogen mellem afdelingerne på uddannelsen kommer også i spil i og med, at værkstederne på de forskellige Fagskoler har "åbne døre". Deltagerne på den fireårige uddannelse opfordres til at udforske teknikker eller få råd og vejledning af en underviser fra en af de øvrige afdelinger.

En underviser siger: *På så lille et sted som her, der skal der ikke være det der skel med, at man kun går ind ad sin egen dør. Det skal være ligeså naturligt at gå ind til naboen.*

At arbejdet med en fælles undervisningspraksis virker, kan også ses, når underviserne bruger hinanden i undervisningen af deltagerne. Står de i en situation, hvor de ikke kan hjælpe en deltager videre, er der mulighed for at lade en anden underviser bidrage, så der skabes et sammenhængende

At tænke kunst er et håndværk, den konceptuelle tilgang og designprocesser er et håndværk, det undersøgende element, metoder til frembringelse af ting, den faglighed, hvormed man laver kunst er et håndværk. Begrebet håndværk har en bred forståelsesramme på Århus Kunstakademi.

udviklingsflow for deltageren. Dette er med til at styrke fællesskabet, således at den enkelte føler sig som en del af et hele.

Ligesom en gæstekritiker kan bidrage ved en gennemgang, så benyttes gæsteundervisere også med stor fordel, både på den åbne uddannelse og på kurserne. De kommer med nye øjne på deltagerens arbejde og er eksperter på andre områder. Via introduktioner til andre teknikker og samtaler om deltagerens værker, kan de bidrage med ny viden, bringe deltagerne ud af deres komfortzone og lede dem i nye retninger.

En deltager udtaler: *Jeg synes, det er fedt, det der med at få nye øjne på. Både på tingene, men også på hvordan man selv arbejder, at han skubber dig ud nogle nye steder...*

En kunstteoretisk ballast

Undervisningen på Århus Kunstakademi kombineres med museumsbesøg, artist talks og undervisning i kunsthistorie og -teori som kunstnerisk inspiration og fundament for egen praksis. Der introduceres til kunstens sprog. Man lærer at tale om og reflektere over kunsten, dens historie og samtid. At kunne tale om teori og have en referenceramme og at kunne diskutere og argumentere om egen og andres værker styrker deltagerne i deres egen praksis og tilgang til andres kunst i et samtidskunstnerisk perspektiv.

På den åbne uddannelse søger man også at styrke deltagerens skriftlige fremstilling

og formidling. Her kommer det sprog og de værktøjer, man har fået gennem de kunstteoretiske samtaler, i spil. Hvert semester stilles en skriftlig opgave på afdelingen, som tager udgangspunkt i formidling af egen kunstpraksis, en værkbetegnelse, artist statement eller projektformulering. Besvarelsen er med til at styrke deltagerens analytiske og formidlingsmæssige kompetencer og øver dem i at sætte ord på deres egen kunst.

Formidling af egen kunst

Alle deltagerne på den åbne uddannelse udstiller på den samlede *Akademiudstilling*, som gennemføres årligt i forbindelse med udstillingen *Afgang*.

Deltagerne på uddannelsens tredje år, skal derudover planlægge, gennemføre og evaluere en udstilling af egne værker. I forbindelse med udstillingen indgår overvejelser omkring markedsføring, kuratering, formidling m.m. De arbejder henimod at kunne diskutere og analysere en kunstnerisk proces og afsluttet kunstnerisk arbejde samt formidle dette visuelt og sprogligt.

Kulminationen af deltagerens arbejde og udvikling gennem de fire år er et afgangprojekt med ekstern kritik. Dette arbejde påbegyndes i løbet af det fjerde år og afsluttes i maj/juni, hvor projektet vises på en offentlig afgangsudstilling. Til ferniseringen overrækkes et afgangsbrev indeholdende en udtalelse fra deltagerens underviser og den eksterne kritiker.

ÅRHUS KUNSTAKADEMI I BYENS KUNSTNERISKE CENTRUM

Århus Kunstakademis centrale placering betyder kort afstand til byens mange gallerier, museer, kunsthaller og kunstnerdrevne udstillingssteder.

Aktuelle udstillinger inddrages i undervisningen og den korte afstand åbner op for forskellige samarbejder mellem Århus Kunstakademi og udstillingsstederne. Dette sker i form af artist talks, omvisninger og indblik i de udstillende kunstneres arbejde og virke. Arrangementerne understøtter deltagernes mulighed for at holde sig orienteret om den aktuelle kunstscene og de lokale tilbud i Aarhus og i nogle tilfælde udstille egne værker.

I kort afstand ligger desuden de åbne værksteder på Godsbanen og skulpturværkstedpladsen Huggeormen, som supplerer med fagligt netværk og adgang til yderligere faciliteter og teknikker.

De mange samarbejder giver også mulighed for at give noget igen til byens kulturelle aktører og understøtte det fælles arbejde med kunsten i Aarhus.

Det er kendetegnende for Århus Kunstakademi, at der holdes fast i det, man står på skuldrene af, samtidig med at nye teknikker og teknologier inddrages. Man kombinerer de traditionelle fagligheder med nye eksperimenterende tilgange, teknikker og materialer.

Værksted i værkstedet

Undervisningslokalerne på Århus Kunstakademi er meget fleksible. De bærer præg af lang tids brug, der giver en frihed til at anvende dem. Man tør godt eksperimentere og ”svine”.

Rummene er ikke en hindring for udfoldelse. I eksempelvis keramikværkstedet er der ovne, drejebænke, materialer, redskaber osv., der sætter rammerne for hvilke mulighedsbetingelser, der er i dette rum. Det samme gælder også for de øvrige værksteder. Alle disse rum indeholder genstande og materialer, der styrker mulighederne for at udvikle didaktikken og læringen indenfor hvert specifikt område. Man kan sige, at værkstederne tager afsæt i klassiske discipliner, som er med til at understøtte fagtraditionerne og håndværket indenfor de forskellige fagområder. Det er kendetegnende for Århus Kunstakademi, at der holdes fast i det, man står på skuldrene af, samtidig med at nye teknikker og teknologier inddrages. Man kombinerer de traditionelle fagligheder med nye eksperimenterende tilgange, teknikker og materialer.

Herudover er der værkstedsplads til alle deltagerne. De indretter ofte små individuelle arbejdspladser i det fælles rum. Her arbejdes med egne værker, medbringes egne redskaber, materialer og egen inspiration. Disse små nærmest installationer er deres egne individuelle læringsrum med de mulighedsbetingelser, de har brug for. Der er fokus på den individuelle udvikling, man er fælles om interessen for kunst, men det er den enkeltes motivation, faglighed og

individuelle udvikling, der styrkes. De små værkstedspladser i værkstedet underbygger også den kreative og æstetiske stemning i rummet og appellerer til kunstnerisk udfoldelse og fælles inspiration til hinanden.

På Århus Kunstakademi bliver frokostpausen brugt i værkstedet. Deltagerne går i dialog med hinanden om deres værker, både udveksling af erfaringer, måske med et materiale, omkring formgivningen indenfor en bestemt stilart eller på det æstetiske udtryk i forhold til teknikker.

Der foregår hele tiden en faglig sparring mellem deltagerne.

En deltager udtaler: ... *vi gør det i pausen... de ting vi har lavet, tager vi med ind på bordet, så snakker vi. Hvad er det, du har gjort, er det porcelænsler? Altså vi trækker erfaringerne ud af hinanden...*

Dialogen mellem underviser og deltager bærer præg af eksperten, der taler med den lærende på en anerkendende og lyttende måde, hvor det er deltagerens udgangspunkt og proces, der er i fokus.

Undervisningsforløbene på Århus Kunstakademi strækker sig ofte over en længere periode, så der er tid til fordybelse. Man ser deltagere, der virkelig er i flow. Sanser og følelser er i spil, og der forfines hele tiden på udtrykket. Man kan se, at der foregår en indre dialog og indimellem involveres underviseren, hvis arbejdet går i stå, eller udfordringerne skal diskuteres.

BYGNINGENS HISTORIE

Århus Kunstakademi har hjemme i nogle historiske bygninger i Vestergade. Man kan spore de første bygninger på matriklen tilbage til 1700-tallet. I 1820 erhvervede købmand Peder Funder, hvad der dengang var en gammel gård, og påbegyndte straks opførelsen af en ny hovedbygning, som stod færdig i 1821. I 1870'erne overtog tobaksfabrikant Jacob Ernst Schmalfeld og udvidede fabrikken med de gule industribygninger, som stod færdigbygget i starten af 1900-tallet. Lokalerne blev blandt andet indrettet til tobakslager, tørrerum og tilberedningslokaler. I 1971 blev tobaksfabrikken overtaget af Skandinavisk Tobakskompagni, der nedlagde produktionen, og Århus Kunstakademi fik mulighed for at leje sig ind i lokalerne. Her fik deltagere og undervisere ved fælles hjælp omdannet bygningerne til en skole for billedkunst og kunsthåndværk, og der blev etableret afdelinger for keramik, vævning og billedbatik. I 1975 købte Aarhus Kommune bygningerne og med borgmester Thorkild Simonsen i spidsen, blev de herefter stillet til rådighed for Århus Kunstakademis virke.

Store dele af bygningerne er i dag fredet, og behandles med respekt for deres oprindelige udseende og funktion samtidig med, at de tilpasses en moderne undervisning inden for billedkunst og kunsthåndværk.

At undersøge, fare vild og blive udfordret

Kunstnerisk dannelse handler om at undersøge, fare vild og blive udfordret. Deltagerne bevæger sig ofte ud i et grænseland, hvor de kan have svært ved at bunde, men her kommer underviserne dem til undsætning, da de også har været der. At undersøge et uforudsigeligt sted er en del af den kunstneriske proces, og man kommer ofte styrket ud både fagligt og personligt.

En deltager udtaler: *De metoder, jeg kender fra min baggrund som designer, dem bruger jeg ind i det her... og så går det andet nok også ind og befrugter noget... jeg ved ikke, om jeg har brugt det direkte, men det er jo den samme kanal, man kører på, så det har da nok befrugtet hinanden...*

Kunstnerisk dannelse handler om at interagere med mennesker og omverdenen. Deltagerne bliver, via dialog med hinanden og underviserne og via faglig udvikling, bevidste om, hvad deres kunst kommunikerer. Denne kommunikation arbejdes der hele tiden på at gøre skarpere og mere præcis. Det handler også, på et mere konkret plan, om den viden og de diskussioner deltagerne tager med sig ud i verden. Den måde hvorpå de forandrer sig personligt via udviklingen af en faglig stolthed og viden.

Deltagerne på de korte kurser giver udtryk for, at deres deltagelse på kurserne giver dem mulighed for at følge med i samtidskunsten, være opdaterede og kunne gå i dialog med familie og venner, om det de lærer og møder via deres kurser.

Dannelse sker både i nuet og i den efterfølgende refleksion og former mennesker. Dette kan ikke måles, men mærkes på Århus Kunstakademi. Indtryk omformes til udtryk, både kunstnerisk og personligt. Der skal være en balance mellem, at læring skal være en tryk proces omkring skabelsen af kunst, og samtidig en usikker og undersøgende proces uden "et rigtigt svar".

Det, at der både udbydes en åben uddannelse og kursusvirksomhed på stedet, befrugter stedet, man går på en kunstskole..., udtaler en deltager.

Spændingsfelt mellem styring og frihed

Der vil altid være en udfordring i ønsket om at planlægge og organisere noget, som skal være åbent og frit. På Århus Kunstakademi har underviserne meget frie hænder i udviklingen af undervisning, og deltagerne får mulighed for at udvikle og skabe deres egen praksis ud fra individuel sparring og udvikling.

En balance mellem styring og frihed fordrer, at man på Århus Kunstakademi løbende ser på det, man gør og det, der sker både internt og i samfundet omkring en.

På den måde skabes der mulighed for at blive ved med at udvikle sig som et ambitiøst kursus- og uddannelsessted på et højt niveau. Dette arbejde kræver, at man arbejder tæt sammen, er i løbende dialog, åben og nysgerrig.

En balance mellem styring og frihed fordrer, at man på Århus Kunstakademi løbende ser på det, man gør, og det der sker både internt og i samfundet omkring en.

Praksisfællesskab, samarbejde og indflydelse

Selvom underviserne på Århus Kunstakademi som udgangspunkt ikke underviser sammen eller på samme tid, så er underviserne ikke helt alene om deres arbejde. De er en del af et praksisfællesskab. Alle arbejder de med undervisning inden for billedkunst som fælles omdrejningspunkt, og alle har en dertilhørende relation til arbejdspladsen Århus Kunstakademi og gensidigt til hinanden som kolleger.

De har her en fælles faglig identitet som kunstnere og som undervisere, og de er med til at forme Århus Kunstakademi og den undervisning, der tilbydes.

Den fireårige åbne og frie uddannelse er bygget op over en Basis- og Fagskoledel. De to forløb fungerer strukturelt forskelligt med flere projekter og faste opgaver på Basis og fokus på værkstedsbaseret sparring på Fagskolen. Dette betyder blandt andet, at der på uddannelsen er større behov for, at underviserne italesætter sammenhænge og en fælles linje for at skabe samhørighed mellem de forskellige afdelinger. Dette arbejde sker på en årlig udviklingsdag og løbende fællesmøder. Her sparer og udveksler underviserne med administrationen om den overordnede tilrettelæggelse, indhold og aktuelle tematikker. Det drejer sig om undervisning i de teoretiske forløb, artist talks og gæstelærerforløb, der ligger i forlængelse af undervisernes egen undervisning, men som er en del af det samlede undervisningsforløb.

Alle kan ansøge den fireårige åbne uddannelse på Århus Kunstakademi, og alle vil blive inviteret til en samtale. Til disse samtaler deltager underviserne med rektor. De er med til at finde frem til de deltagere, der er nået dertil i deres kunstneriske udvikling, at et længere forløb vil give udbytte og mening og til dem, for hvem kortere kurser vil være en bedre støtte i deres kunstneriske udvikling. At indgå i så stor en del af arbejdet på Århus Kunstakademi giver ikke alene indflydelse til underviserne, men også et medansvar for det fælles arbejde, der ligger i at tiltrække, udvælge, udvikle og fastholde deltagerne.

Underviserne på de kortere kurser inviteres til to årlige fællesmøder. Her orienteres der om de øvrige aktiviteter på skolen, udvalgte emner og tematikker tages op, og underviserne inviteres ind i forskellige udvalg. Møder bruges også til at besøge hinandens afdelinger, diskutere eksempelvis undervisningsrummets betydning og orientere om forskellige muligheder for billedkunstnere i byen.

Kursusudvalget er et eksempel på et af de udvalg, hvor undervisere valgt på lærerrådsmødet bidrager med feedback og sparring på de kurser, der udbydes i den kommende sæson.

Her diskuteres indhold, relevans og underviserne byder ind med forslag til nye kurser og nye undervisere, som er aktuelle på den danske kunstscene. På den måde er de med til at påvirke skolens kursusudbud og profil og sikre en kvalitet og samtidsrelevans på kurserne.

Deltagernes indflydelse

Gennem årene har den fireårige åbne og frie uddannelse fundet sig en grundlæggende form og struktur, og der er udviklet en studieordning for forløbet. Det er rektor, der sammen med underviserne har udarbejdet og opdaterer studieordningen. Den indeholder en beskrivelse af uddannelsens formål, forløbets grundlag, læringsmål, struktur og indhold.

At udarbejde en studieordning for et længere undervisningsforløb inden for folkepølsning er alt andet end almindeligt. Det har blandt andre været et ønske fra deltagerne, at de kender rammerne og ved, hvad det er, de går ind til og kan forvente, når de følger undervisningen på Århus Kunstakademi i et længere forløb. Det er et billede på deltagerens påvirkning af den struktur, der er på den åbne uddannelse.

Deltagerne på den åbne uddannelse mødes jævnligt til studierådsmøder. Her diskuterer de forskellige emner og problemstillinger og har mulighed for at evaluere den undervisning, de modtager. Studierådet har en repræsentant i skolens bestyrelse, så det er muligt at kommunikere mellem de to organer. På den måde opnås yderligere transparens og samarbejde i en organisation, der rummer mange interessenter.

En deltager på den fireårige åbne uddannelse udtaler: *Jeg ku' også meget godt li' det der med, at vi blev brugt lidt som sparring... det var rart, at man følte at... at vi blev hørt... så var det bare fedt lige at blive spurgt: Jeg (rektor) har denne her idé, hvad tænker I?*

Århus Kunstakademi har et par gange afholdt fokusgruppeinterviews for deltagerne på de korte kurser. De har form af samtaler og dialog, hvor inviterede deltagere fra forskellige kurser kan gå i dialog med administrationen og med hinanden om de oplevelser, de har på deres kurser. Deltagerne har taget godt imod denne mulighed for at blive hørt og inddraget. De har bidraget konstruktivt med forslag til nye kursustilbud, udviklingen af den interne og eksterne kommunikation og faciliteterne på Århus Kunstakademi.

Fælles refleksion

Når vi på Århus Kunstakademi ønsker at udvikle os, kræver det, at man arbejder bevidst med individuelle og fælles erfaringer og handlingsmønstre, og at man benytter refleksion løbende som et værktøj til udvikling.

Ligesom undervisningen kræver nysgerrighed og en undersøgende tilgang fra deltagerne i deres arbejde med kunsten, så skal arbejdet omkring skabelsen af undervisningen, rammerne og samarbejdet gøre det samme.

Det gør Århus Kunstakademi bedre til at løse de udfordringer og muligheder, der opstår, når man arbejder på at være en dynamisk institution. Samtidigt gør det også alle bedre til i fællesskab og på egen hånd at reagere fleksibelt og intuitivt i mødet med det uforudsigelige og handle hurtigt, når den gode ide opstår.

Ligesom undervisningen kræver nysgerrighed og en undersøgende tilgang fra deltagerne i deres arbejde med kunsten, så skal arbejdet omkring skabelsen af undervisningen, rammerne og samarbejdet gøre det samme.

Forudsætningerne for at en løbende udvikling lykkes er, når ledelsen sætter enkle rammer, er åben omkring muligheder og mål og er facilitator. Det skaber tryghed og handlemuligheder for den fælles debat og diskussion.

Når mange beslutninger træffes i fællesskab, er det nødvendigt, at alle holder sig for øje, at mangfoldigheden, de forskellige tilgange til undervisningen og kunsten ikke bliver begrænset i forsøget på at insistere på et fælles mål. Alle tager udgangspunkt i egne oplevelser, så målet er at kunne supplere og komplementere hinanden. I diskussionerne er det vigtigt ikke at søge korrekte svar, men forholde sig nysgerrig og undrende. Som i Boksen er konstruktiv kritik et vigtigt værktøj til at sætte gang i fælles refleksion og nye handlemuligheder i det organisatoriske arbejde.

Udvikling af underviserrollen

Det vil i nogle situationer være relevant at inddrage udefrakommende ekspertise på specifikke områder. Det kan eksempelvis være en psykolog med erfaring i psykiske adfærdsmønstre og diagnoser eller en konfliktmægler, som kan byde ind i samtalen om den ”svære” undervisningssituation. De kan hjælpe med at understøtte dele af processen med udgangspunkt i de oplevelser, som underviserne har.

Århus Kunstakademi har også god erfaring med at tilbyde supervision i didaktik, hvor underviserne kan vende forskellige problemstillinger og udfordringer fra de-

res egen undervisning. Det er her vigtigt, at den person, der står for supervisionen, kender til folkeoplysningsområdet og de rammer, muligheder og begrænsninger, der ligger indenfor netop dette felt.

Ved at støtte underviserne i efteruddannelse af deres egen kunstneriske praksis, udvikles ny viden, som også kommer deltagerne på kurserne og den åbne uddannelse til gode. Gennem Århus Kunstakademis medlemskab af Dansk Oplysningsforbund er der mulighed for at få økonomisk tilskud til undervisernes efteruddannelse. Derudover prioriterer Århus Kunstakademi at være meget fleksibel i forhold til at tilrettelægge undervisernes timer, så de kan få mulighed for at efteruddanne sig.

Administration og ledelse på Århus Kunstakademi deltager også på kurser og efteruddannelse, så alle i organisationen kan understøtte ny læring og viden på flest mulige områder.

Kunsten at undervise i kunst er mangfoldig

Den håndværksmæssige tilgang, fagtraditionerne og bevidstheden om, at man står på skuldrene af mange års erfaring, har sammen med de frie rammer, eksperimenter og et udgangspunkt i samtiden været grundlaget for al undervisning på Århus Kunstakademi siden begyndelsen i 1960'erne.

Fortsat i dag giver netop den folkeoplysende ramme en særlig mulighed for at definere og forme undervisningen med kunsten som centralt omdrejningspunkt. Det betyder at Århus Kunstakademi stadig kan tilbyde en hel unik mulighed for de mange deltagere i alle aldre, som ønsker at blive udfordret i arbejdet med at udvikle deres egen kunst.

Billedkunsten står ikke stille. Undervisningen på Århus Kunstakademi står heller ikke stille. Tidens tendenser og retninger skal fortsat gribes og udfordre deltagerne i en samtidskunstnerisk kontekst. Undren og nysgerrighed er en nødvendighed, hvis man vil blive ved med at udvikle sig.

Den frie tilgang til didaktikken, undervisningen og måden, hvorpå der samarbejdes og organiseres på Århus Kunstakademi, ligger i et spændingsfelt mellem den traditionelle folkeoplysende forening og kompetencegivende institutioner som de statsanerkendte kunstakademier.

Både de kompetencegivende akademier og Århus Kunstakademi giver mulighed for at arbejde fagligt og reflektivt, sætte sig selv og kunsten i spil og afspejle det omkringliggende samfund.

Men hvor de statsanerkendte kunstuddannelser i disse år gennemgår en større og større akademisering og formalisering af uddannelserne har den frie undervisning på Århus Kunstakademi mulighed for at gå i andre retninger og fastholde arbejdet med kunsten fri af pointsystemer og institutionelle krav.

Hvor de statsanerkendte uddannelsesinstitutioner forventer at se deres dimittender i forhold til et større markedsperspektiv, er det på Århus Kunstakademi kunsten og dannelsen af den enkelte, der er i fokus.

At være en folkeoplysende forening er med til at skabe grundlaget for den frihed, Århus Kunstakademi har. Det giver muligheden for den enkelte deltager at vælge undervisningen til og fra. Sammensætte de forløb og de kurser, der passer den enkelte udøver eller fordybe sig i et længere sammenhængende forløb på den åbne uddannelse.

Folkeoplysningsrammen åbner op for en større og mere mangfoldig gruppe, og den skaber muligheden for at arbejde eksperimenterende og undersøgende med det didaktiske arbejde og for løbende at se på det, man gør, og ændre de måder, der undervises på.

Den undersøgelse, som Århus Kunstakademi har foretaget, har understreget værdien i at fortsætte det arbejde. At lade alle parter i en organisation komme til orde og bidrage med erfaringer og viden. Den har også understreget den store værdi, der ligger i, at det er aktive, udøvende kunstnere, der står for undervisningen. De bidrager til at gøre

Billedkunsten står ikke stille. Undervisningen på Århus Kunstakademi står heller ikke stille. Tidens tendenser og retninger skal fortsat gribes og udfordre deltagerne i en samtidskunstnerisk kontekst. Undren og nysgerrighed er en nødvendighed, hvis man vil blive ved med at udvikle sig.

undervisningen aktuel og nærværende i arbejdet med kunstneriske processer på et højt og ambitiøst niveau.

Som en deltager udtaler: *Jeg har aldrig været på et sted, hvor der er så stor professionalismisme og faglig pondus.*

Århus Kunstakademi har gennem alle årene uddannet en lang række signifikante danske billedkunstnere, der i dag gør sig gældende på både den danske og internationale kunstscene. Lokalerne i Vestergade er i dag ikke bare en arbejdsplads for mange billedkunstnere, men en vigtig medspiller i udbuddet af kunstuddannelser i Danmark. Som en af underviserne siger det: *Jeg uddanner kolleger.*

At tænke kunst er et håndværk, at undersøge det uforudsigelige er ligeledes et håndværk. På Århus Kunstakademi værnes der om alle aspekter af håndværket. Derfor vil udvikling af faglighed og personlighed via kunsten og en værnen om den fælles refleksion fortsat have en stor bevågenhed på Århus Kunstakademi.

.

Marts 2023
Grafisk opsætning: Iben West
Støttet af:
Dansk Oplysningsforbunds Initiativpulje
Oplysningsforbundenes Lokalforeningspulje

Århus Kunstakademi
Vestergade 29
8000 Aarhus C
+45 86138144
aaka.dk

